

کار سورت‌بندی را مشکل می‌کند. مردم شمال افغانستان پوست قره‌قل را «تقر» می‌گویند. آن‌ها بهترین و قیمتی‌ترین پوست تقر را «سور» می‌نامند که پشم روی پوست آن هموار است. از هر هزار بره، یک بره پوست سور دارد. آن‌ها از پوستی که مرغوب نباشد و به کار صادرات نیاید برای خودشان کلاه گردی می‌سازند که یکی از همان کلاه‌پوستی‌هاست و «کلاه تقری» نام دارد. مردم جنوب افغانستان کلاه تقری را «کلاه بزکشان» می‌گویند. کلاه پوستی یعنی همان کلاه حامد کرزی، رایج‌ترین شکل کلاه‌های پوستی است.

● کار فرم دادن کلاه پوستی با قالب‌های فلزی است

ساخت کلاه پوستی، آمیخته‌ای از دوخت و دوز و فرم‌دهی است. کلاه‌دوزها الگوهایایی دارند که طبق آن الگو، پوست‌ها را قیچی می‌کنند. بخش‌های مختلف الگو باید به هم دوخته شوند تا حالت کلی کلاه پوستی ایجاد شود. پیش از فرم‌دهی اما باید برای کلاه، آستر دوخت. پوست قره‌قل با همه نرمی‌اش نمی‌تواند بدون آستر باشد. آستر هم استفاده از کلاه را دلپذیرتر می‌کند و هم کمک می‌کند تا دوخت و دوزها به چشم نیاید. به خاطر نوع پیچی که پشم‌های پوست قره‌قل دارد، دوخت و دوزها روی کلاه آن قدرها به چشم نمی‌آید؛ این دوخت و دوزها اما در زیر کار پیدا هستند که آسترکشی آن را پنهان می‌کند.

پس از آن، نوبت فرم‌دهی است. کار فرم دادن کلاه پوستی با قالب‌های فلزی است. نوع دوخت و دوز و الگوی برش پوست، به این فرم‌دهی کمک می‌کند.

کار دوخت و دوز کلاه پوستی و فرم دادن آن، چند روزی طول می‌کشد و پس از آن است که کلاه پوستی آماده روانه شدن به بازار است.

در ایران، در خراسان و به ویژه در مشهد هم کلاه پوستی می‌توان دید. در مشهد کار ساخت کلاه پوستی، عمدتاً یک صنعت خانگی است و معمولاً به شکل محدود انجام می‌شود. با وجود این در بازارهای کلاه، هنوز هم کلاه پوستی، یک کلاه گرانبه‌ایست که مشتری‌های خودش را دارد.

به سرعت او را کشته و پوست آن را جدا می‌کنند تا حلقه‌های موی بره بالا نرود. در بسیاری موارد پیش از تولد، هنگامی که بره در شکم می‌شست، میش را قصابی می‌کنند، تا بره (بره تودلی) پوست بهتری داشته باشد. این دردناک‌ترین قسمت ماجراست که تجارت پوست قره‌قل را به یک تجارت خونین بدل می‌کند....

هر قدر مو یا پشم چسبانیده و باز نشده باشد به همان اندازه قیمتی‌تر است. سپس هر پوست را نمک یا شوره زده به مدت یک روز استراحت می‌دهند تا تارهای پشم خوب بخوابد. روز بعد پوست‌ها را در آفتاب می‌گذارند تا خشک شود. سپس مرحله آتش‌کاری آغاز می‌شود. پوست را برای مدت ۱۸ تا ۲۰ روز نمک و ماءالشعیر زده در میان پوست گاو می‌پوشانند. در این مرحله پوست باید مرطوب نگه داشته شود و کار ماءالشعیر هم همین است. این ماده گیاهی کمک می‌کند تا پوست نرم نگه داشته شود و پس از خشک شدن هم پوست نرم باقی بماند. سپس مرحله «خرخره» و «تک‌تک» شروع می‌شود. پوست را از میان پوست گاو بیرون کشیده تراش کاری می‌کنند و می‌شویند و در آفتاب خشک می‌کنند. سپس پوست را می‌تکانند. یعنی با چوب پوست را می‌کوبند. هدف از تکاندن، بیرون کشیدن پشم‌های جدا شده در روی پوست و نرم کردن پوست است. سپس قسمت‌های ناقص قیچی می‌شود. پس از قیچی مرحله سورت‌بندی آغاز می‌شود. در این مرحله شخص مجرب، پوست‌ها را مطابق استانداردهای بین‌المللی درجه‌بندی می‌کند تا پوست‌ها آماده صادرات باشند.

● کلاه حامد کرزی، رایج‌ترین شکل کلاه‌های پوستی

حلقه‌های مو یا پشم باید پرگل، نازک، محکم، حلقوی و چسبیده به پوست باشد. رنگ سیاه و کبود پوست قره‌قل نسبت به رنگ شتری و خاکستری قیمت بهتری دارد. یعنی رنگ سیاه در درجه نخست، رنگ کبود در درجه دوم، رنگ خاکستری در درجه سوم و شتری در درجه چهارم قرار می‌گیرد و بر همین اساس قیمت‌گذاری می‌شود. هر کدام از این رنگ‌ها البته زیردسته‌های مختلفی دارند که

**ساخت کلاه پوستی
آمیخته‌ای از دوخت و
دوز و فرم‌دهی است.
کلاه‌دوزها الگوهایایی
دارند که طبق آن
الگو، پوست‌ها را
قیچی می‌کنند.
بخش‌های مختلف
الگو باید به هم
دوخته شوند تا حالت
کلی کلاه پوستی
ایجاد شود. پیش از
فرم‌دهی اما باید برای
کلاه، آستر دوخت**

رنگ کلاه‌های پوستی، صرفاً همان رنگ پشم پوست حیوان است

کلاه پوستی، با برش‌هایی از پوست قره‌قل تهیه می‌شود

